

Verslag internetconsultatie Wetsvoorstel afschaffing lijstencombinaties.

Van 30 juni 2015 tot en met 31 juli 2015 was het voor een ieder mogelijk om via de website www.internetconsultatie.nl te reageren op het ontwerp wetsvoorstel tot het afschaffen van de mogelijkheid om lijstencombinaties te vormen. Men kon reageren op zowel het afschaffen van de figuur van de lijstencombinatie als op het ongewijzigd laten van het systeem van restzetelverdeling.

Er zijn ruim 200 reacties ontvangen. Een reactie is afgekeurd vanwege beledigende taal. Bij ruim de helft van de reacties had de indiener kenbaar gemaakt dat deze openbaar mocht zijn.

De reacties gaven geen aanleiding om af te zien van de voorgestelde afschaffing van de mogelijkheid om lijstencombinaties aan te gaan dan wel om de afschaffing gepaard te laten gaan met een wijziging in het systeem van restzetelverdeling.

Veel van de reacties waren herkenbaar als afkomstig van raadsleden of lokale afdelingen van politieke partijen. Uit de reacties blijkt dat het voorstel zowel gesteund als afgewezen wordt; waarbij in het merendeel van de reacties afwijzend op het voorstel wordt gereageerd. Vanwege de hoeveelheid van de reacties en omdat de argumenten voor of tegen het wetsvoorstel veelal van gelijke strekking zijn, wordt in algemene zin op de reacties gereageerd.

Afschaffing lijstencombinaties

Uit de reacties waarin het voorstel wordt afgewezen komt onder meer naar voren dat men de noodzaak van het wetsvoorstel niet ziet en dat niet duidelijk is welk probleem moet worden opgelost. Er wordt gesteld dat kleine partijen door het voorstel worden gedupeerd en dat het verschrompeling van het politieke landschap en vermindering van diversiteit in de vertegenwoordigende organen tot gevolg zal hebben.. Daarbij wordt met name de gemeenteraad genoemd. Ook wordt benadrukt dat door het wegnemen van de mogelijkheid om lijsten te combineren minder fusies tot stand zullen komen, wat versplintering in de hand werkt.

Voorstanders van het wetsvoorstel menen dat de mogelijkheid om lijsten in een lijstencombinatie te verbinden enkel gericht is op het behalen van restzetels en dat geestverwante partijen die elkaar willen steunen dat ook kunnen doen door met één lijst aan de verkiezingen deel te nemen. Ook wordt het gebrek aan transparantie van het systeem van (rest)zetelverdeling bij lijstencombinaties genoemd en het feit dat een partij waarop minder stemmen zijn uitgebracht dan op een andere partij, toch meer zetels toegewezen kan krijgen. Dit is voor burgers vaak niet te begrijpen. Ook wordt door de voorstanders het argument van versplintering naar voren gebracht: Het afschaffen van lijstencombinaties zou juist een impuls kunnen geven aan partijen om alsnog te fuseren.

Bij zowel voor- als tegenstanders van het wetsvoorstel wordt het 'democratisch aspect' van lijstcombinaties aangehaald. Degenen die de mogelijkheid van het aangaan van lijstencombinaties willen behouden wijzen erop dat hierdoor kleinere politieke partijen die overeenstemmen in ideologie of uitgangspunten, maar verschillen in inhoud, ondersteund worden om electoraal hun krachten te bundelen en met een zetel meer in een vertegenwoordigend orgaan het geluid van hun kiezers kunnen laten horen. Dat politieke groeperingen ervoor kunnen kiezen dat een stem terecht kan komen bij een groepering die politiek-inhoudelijk dichtbij staat vindt men aanzienlijk democratischer dan dat zetels toekomen aan de partij met de meeste stemmen.

Ook is door tegenstanders van het wetsvoorstel betoogd dat politieke partijen die een lijstverbinding aan gaan vaak in hetzelfde politieke spectrum zitten. Veel kiezers komen niet exact uit bij de ene of de andere partij en als hun stem bij een van de verbonden partijen terecht komt wordt de kans vergroot dat een deel van hun idealen verwezenlijkt zou kunnen worden. De lijstverbinding heeft ook een inhoudelijke betekenis: partijen duiden hun geestverwanten, hetgeen de kiezer alleen maar kan helpen in zijn besluit.

Voorstanders van het wetsvoorstel vinden dit juist niet democratisch; je stemt immers op één partij en de stem zou dan ook naar de partij moeten gaan waar de kiezer voor heeft gekozen. Bovendien moet je als politieke groepering op eigen kracht kunnen draaien en niet alleen door middel van een met een lijstencombinatie behaalde extra zetel in de raad komen.

Reactie

Onderschreven worden de reacties waarin wordt gesteld dat het systeem van restzetelverdeling bij lijstencombinaties voor veel kiezers lastig te doorgronden is en dat het moeilijk te begrijpen is dat een lijstverbinding er toe kan leiden dat een partij waarop minder stemmen zijn uitgebracht meer zetels behaalt dan een partij met een groter aantal stemmen. Voorts is er het bewustzijn dat er vooral op lokaal niveau veelvuldig gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om lijsten in een lijstencombinatie te verbinden en dat hierbij de ideologische verwantschap en mogelijke bundeling in de toekomst zeker een rol zou kunnen spelen. Tegelijkertijd blijkt ook uit de reacties op de consultatie dat het behalen van extra zetels vaak een doorslaggevende reden is om een lijstencombinatie aan te gaan. De constatering dat het beoogde doel van lijstencombinaties, namelijk een opmaat tot het komen tot een fusie van politieke groeperingen, wordt overschaduwd door de bijkomstigheid dat het aangaan van een lijstencombinatie extra (rest)zetels kan opleveren wordt daarmee ondersteund.

Restzetelverdeling

De insprekers op het wetsvoorstel hebben nagenoeg geen opmerkingen gemaakt op het ongewijzigd blijven van de restzetelverdeling. Een aantal keren is opgemerkt dat het afschaffen van de mogelijkheid om lijsten te combineren gepaard zou moeten gaan met een aanpassing van het systeem van restzetelverdeling. Daarbij is een enkele keer een voorkeur uitgesproken voor een restzetelverdeling volgens het systeem H/H.

Reactie

Het systeem d'Hondt (grootste gemiddelden) is decennialang nagenoeg ongewijzigd van kracht en aan het invoeren van de mogelijkheid van het aangaan van lijstencombinaties heeft niet de overweging ten grondslag gelegen om kleine partijen te compenseren voor de restzetelverdeling van het systeem d'Hondt. Er wordt daarom geen reden gezien om het afschaffen van de mogelijkheid om lijstencombinaties aan te gaan gepaard te laten gaan met een wijziging van de systematiek van restzetelverdeling.